

Det pratade vi om 2010 - 3 Assangesyndromet

■ **Assangesyndromet**; yttrar sig i ett tvångsmässigt behov att delge världen enorma mängder osorterad information. Assange-mannen skyr inga medel i jakten på andras (hemliga) information och uppvisar en påfallande brist på ansvarstagan-

de i sitt hanterande av sekretessbelagda uppgifter. Han försvarar det fria ordet och förordar transparens, oavsett vilka konsekvenserna blir. Assangesyndromet kan betraktas som en variant av Peter Pan komplexet, puer aeternus, mannen som vägrar att växa upp. Assange-mannen delar Peter Pan-mannens längtan efter frihet och oberoende. Båda tillstånden kännetecknas

av emotionell omognad samt av ett kompulsivt överträdande av gränser. Assangesyndromet är dock mer mångbottnat än Peter Pan komplexet då Assange-mannen uppvisar en paradoxal motsägelsefullhet i sin relation till hemligheter. Han förordar total öppenhet för andra, men strävar själv efter att verka och leva i det fördolda.

ANN HEBERLEIN

Nästan allt är lättare sagt än gjort - utom dumheter som är lika lätt sagda som gjorda.

STIG JOHANSSON

RECENSION

Roligt, modernt och nattsvart

BOKEN

Michel Houellebecq

La carte et le territoire. Flammarion.

En vämjelse inför den mänskliga civilisationen är grundkänslan i Michel Houellebecqs passionerade författarskap, en upprörd pessimism som tagit provokationen till hjälp, vilket skaffat honom båda beundrare och motståndare. Med sin senaste Goncourtprisade bok "La carte et le territoire" har han nått sin hittills största litterära framgång, kanske beroende på att denna den franska litteraturens *enfant terrible* tonat ner sina excesser. Hans huvudperson Jed Martin är överraskande sympatisk, som blyg, ensam och hårt arbetande konstnär. Ändå är Houellebecqs skruvade sarkasm sig lik. Även Jeds blick på omgivningen är genomträngande, och Houellebecq fångar med sin konstlösa stil hans frusna förhållande till sin far och det postindustriella samhälle som ger näring åt Jeds efter hand alltmer uppburna konstnärskap.

När Jed en gång viker upp en Michelin-karta får han en sublim uppenbarelse av kartan som essensen av modernitet, teknik och mänsklighet. Ur varje liten ort på kartan tycker han sig höra tusentals själar ropa. Detta örnperspektiv blir utgångspunkten för hans verk som består av avfotograferade kartor. Bredvid en suddigt återgiven satellitbild av ett visst område proklamerar han att kartan är intressantare än terrängen den avbildar.

Är detta då Houellebecqs programförklaring? Som skarp idéförfattare uppfattar Houellebecq med en tonårings upphöjda skoningslöshet mönster som på detaljnivå knappast uppfattas. Det är ett fågelperspektiv som bäddar för

cynism, och där drivfjädrarna för mänskligt beteende är pengar eller sex. Men på gräsrotsnivå ter sig mänskligheten ofta annorlunda, de mänskliga relationerna mjukar upp de vassa konturerna. Med en sorts fumlig frusen ömhet umgås Jed och hans far när de träffas en gång om året för en jullunch på restaurang.

Men Houellebecq är också en författare med beskt sardonisk humor, i synnerhet när han själv träder in som person i sin roman. Jed vill avbilda honom som del i ett projekt att skildra olika mänskliga yrken. En slafsigt ovärdad författare som kliar sin fotsvamp i ett hus bakom Irlands mest ovärdade gräsmatta är ett föga insmickrande självporträtt. Som vanligt går Houellebecq längre än någon annan i sin autofiktions, och låter "Houellebecq" mördas på det mest bestialiska vis. En trivsamt Maigretliknande kommissarie löser fallet med hjälp av Jed.

Houellebecq lyckas få alla nivåer att stämma i detta sällsynt riskfyllda kompiat. Här samlas en satir över en bisarr konstvärld, en mordgåta där författaren själv är offret, en ömsint skildring av en kontaktlös fadersrelation och utbrott över en tilltagande turistifiering av Frankrike. Som om inte detta räckte beskrivs även självmordskliniker med avsmak, men även kärleken mellan människa och hund.

Michel Houellebecq håller ihop sin roman med sitt effektiva språk, som ibland får karaktären av beska one-liners i en humor som aldrig blir försonande. Modernare skriver ingen, knappast roligare heller. Men grundtonen är sotsvart som bokens motto av Charles d'Orleans. "Världen är trött på mig. Och jag likaså på den".

EVA STRÖM
författare

MALMÖ FRÅN SIDAN · Del 2

Köpenhamns bästa bostadsområde heter Bo01 och ligger i Malmö. I alla fall enligt den danske arkitekten **Jan Gehl**. Julia Svensson mötte honom för ett samtal om Malmö och arkitekturen i Sydsvenskans serie om staden sedd från andra horisonter.

Livet går före formen

■ När Jan Gehl, professor emeritus på Konstakademiets Arkitektskole i Köpenhamn, och ägare till den internationella arkitektfirman Gehl Architects, tar med medarbetare och kunder på studieresa är det numera till Malmö han åker. Inte för några enstaka byggnaders skull – utan för stadsplaneringens.

När vi möts har han varit på jobb-möte i Västra hamnen. Innan han tar tåget tillbaka till Köpenhamn hinner vi med en hastig fika på Malmö central.

Vad är speciellt med Malmö ur köpenhamnsk synvinkel?

– De nya områdena du finner i Malmö är bättre än de nya du hittar i Köpenhamn. Där finns det mycket som är dåligt – bland annat Ørestad. Det jag tycker om med Malmös Bo01 är att man på allvar ger upp med de anakronistiska modernistiska planidéerna. I Bo01 är man mer observant på idén om en multifunktionell stad. Man hyllar utemiljön och man tar sig an människan. Vilket motsvarar de behov som finns på 2000-talet.

Hur menar du då?

– Går vi tillbaka i tiden, till miljonprogrammets decennier, har vi ingen arkitektur att hurra för. Det handlade om att bygga staden som en maskin – och det ser likadant ut över hela Europa. Malmö var inte intressant på 1970- och 80-talen. Vi har en räckta dåliga områden i Köpenhamn – det har ni också i Malmö. Men på den svenska sidan har man gjort upp med de modernistiska tankegångarna. I danska Ørestad ser stadsplaneringen på många sätt ut som den i det modernistiska Rosengård – skillnaden är att husen ritades av bättre arkitekter.

Allt började 1965, när Jan Gehl och hans fru, psykologen Ingrid Gehl, reste till Italien. Där studerade de tillsammans hur människorna använde stadens olika rum: folk stod och pratade i gathörn eller träffades på något av stadens torg.

Då blev det tydligt för dem varför människor inte hade reagerat lika positivt som man trott på de nya storskaliga och välplanerade bostadsområdena i Europa och USA. Där huset var stora, liknade varandra och bara

innehöll bostäder och inte butiker, caféer och nöjen, fick människor inte naturlig kontakt med varandra. De reagerade också starkt mot att trafiken dikterade – och dikterar fortfarande – människors villkor i städerna.

Boken "Livet mellem husen", som Jan Gehl skrev efter Italienresan, är fyrtio år senare översatt till mer än tjugo språk. Tidigare i år kom uppföljaren "Cities for people".

Jan Gehl studerar inte form, som de flesta andra som sysslar med arkitektur. Han studerar liv. Sedan Gehl Architects startades för tio år sedan har han utvecklat urbana strategier åt städer över hela världen – till exempel i New York. Sedan många år är det trafiken som bestämmer på Manhattan. Men genom att räkna människors beteenden undersöker Gehl hur folk vill använda staden. På Manhattan är de proppfulla trottoarerna ett stort problem. Det finns nästan inga bänkar eller caféer där man kan vila och uppleva stadslivet. Det är jobbigt för människor med rollator eller barnvagn. Det är också svårt att uppmuntra folk att gå istället